

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju, — powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 5. lipca 1901 następujące uchwały:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

2. Sejm wstawia w rubr. XV. budżetu krajowego następujące wydatki:

a) utrzymanie instruktora, płaca z kosztami podróży 4.500 K;

b) utrzymanie instruktora adjunkta z kosztami podróży 2.900 K;

c) na urządzenie kursów mleczarskich, stypendya dla serkarzy i na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa 6.000 K;

d) na pomocnika instruktora mleczarstwa 1.400 K.

Najważniejszym zadaniem, jakie miał Wydział krajowy do spełnienia w minionym roku, było doprowadzenie wszelkich przygotowawczych czynności do tego stadyum, ażeby można było Wys. Sejmowi przedstawić konkretne wnioski co do założenia krajowej szkoły mleczarskiej w miejscowości do tego celu najodpowiedniejszej.

Sprawą założenia praktycznej szkoły mleczarskiej zajmował się Wydział krajowy począwszy od roku 1897. Dopiero w roku bieżącym udało się starania w tym kierunku doprowadzić do pomyślnego załatwienia.

Ostatnimi oferentami z którymi pertraktowano było Towarzystwo handlowe w Dębicy i Spółka producentów mleka w Rzeszowie. Przy bliższych badaniach okazało się, że parcela położona obok mleczarni w Dębicy i jedynie możliwa do wystawienia na niej budynków szkolnych — jest za szczupłą, tak, że mimo wybudowania domu piętrowego nie pozostałby obok szkoły choćby najmniejszy plac wolny jaki przy każdej szkole jest konieczny. Również położenie przy drodze publicznej i niemal w centrum miasta utrudniałoby ogromnie kontrolę uczniów i zachowanie przepisów internatowych.

Wobec tego Wydział krajowy zgodnie z jednomyślną uchwałą Sekcji stałej krajowej Komisji dla spraw rolniczych powziętą na posiedzeniu z dnia 6. marca 1902 przychylił się do drugiego projektu t. j. założenia szkoły w Ruskiej Wsi pod Rzeszowem i w tym celu postanowił zakupić realność własność dawnej firmy Wilckens i Sp. Realność ta składa się:

1. Z parceli położonej na obszarze Ruskiej Wsi, przy gościńcu, a w odległości od rynku miasta Rzeszowa około 2 km.

Parcela ta obejmuje 566 sążni □ z których blisko połowa znajduje się pod budynkami.

2. Budynku fabrycznego jednopiętrowego podpiwniczzonego — w dobrym stanie. Parter obejmuje 7 ubikacji, które wraz z piwnicami sklepieniami na trawersach służą do pomieszczenia mleczarni i serowni. Na pierwszym piątrze znajduje się również siedem ubikacji mieszkalnych.

3. Urządzenia maszynowego mleczarni i serowni, obliczonego na przeróbkę 4—6000 litrów mleka dziennie. Składa się ono z lokomobili 12 konnej, dwu separatorów parowych, Bergerdorfskiego chłodnika do śmietany, podgrzewacza, dwu holenderskich maslin, amerykańskiego wygniatacza, kotła na ser, dużego chłodnika talerzowego i t. d.

4. Chlewni murowanej w której pomieścić się może 250—300 sztuk świń.

5. Lodowni drewnianej pojemności około 80 fur lodu.

6. Drewnianej szopy na węgiel.

7. Stajni na 3 konie drewnianej i remizy na wóz.

Szkoła zorganizowaną zostanie w ten sposób, że Wydział krajowy odstąpi Spółce producentów mleka w okolicy Rzeszowa, bezpłatnie na czas trwania umowy mleczarnię z jej maszynowym urządzeniem i pomocniczymi ubikacjami pod warunkiem, że Spółka pewną z góry oznaczoną ilość mleka przerabiać będzie na masło i sery na własny rachunek pod kierownictwem technicznym i siłami szkoły.

Szczegółowe warunki podane zostały w piśmie Wydziału krajowego z dnia 7. lutego 1902 L.W. 10.248 wystosowanym do inicjatora Spółki p. Dr. Stanisława Dąbskiego, który następnie imieniem spółników zgodził się na nie.

Cena kupna mleczarni z pomocniczymi budynkami i parcelą gruntową w Ruskiej Wsi ustalona została po dłuższych pertraktacjach z dotychczasowymi jej właścicielami na 20.000 koron. Cenę tę należy uważać za bardzo przystępną ze względu na dobry stan budynku głównego piętrowego i dość wysoką cenę gruntu w tych stronach.

Wobec przesunięcia rogatek miasta Rzeszowa w pobliże mleczarni wartość wzmiankowanej parceli razem z budynkami jeszcze się prawdopodobnie podniesie — gdyby więc nawet po upływie kontraktu z producentami mleka, szkoła miała zostać w inne miejsce przeniesioną, łatwo będzie bez straty budynki i grunt sprzedać.

Wydział krajowy nie sądzi jednak aby do przeniesienia szkoły miało przyjść nawet w przyszłości, gdyż okolice Rzeszowa należą do najmleczniejszych w kraju, a położenie szkoły przy węzłowej stacji kolejowej ułatwi jej zaopatrzenie się w potrzebną ilość mleka jeśli nie najbliższych to dalszych okolic.

W utworzyć się mającej szkole zamierza Wydział krajowy wprowadzić dwa sześciomiesięczne kursa dla mleczarzy (każdy obliczony na razie na 6 uczni) i jeden całoroczny (z praktyką dwuletni kurs serkarski również na 6 uczni).

Personal nauczycielski szkoły składać się będzie z

1. kierownika i zarazem nauczyciela fachowego;

2. nauczyciela do nauk elementarnych (dojeżdżającego);

3. serkarza i

4. instruktora do robót praktycznych a zarazem dozorey uczniów.

W tych rozmiarach pojęta szkoła nie pomieściłaby się w budynkach już istniejących. Pominąwszy bowiem parter i piwnice głównego budynku zajęte przez mleczarnię i serownię, to w siedmiu ubikacjach pierwszego piętra pomieścić się jedynie mogą sypialnie, sala do nauki, i pracownia uczni, kancelarya kierownika, wreszcie mieszkanie instruktora.

Pozostanie zaś mieszkanie kierownika, serkarza, kuchnia uczni, jadalnia, mieszkanie gospodyni, pralnia, dla pomieszczenia których koniecznem się okaże postawienie jednego wspólnego budynku którego plan i kosztorys został już wykonany. Wystawienie tego budynku wraz z małym budynkiem gospodarczym opóźni otwarcie szkoły prawdopodobnie do lata roku 1903, wobec czego jeszcze w roku bieżącym wypadnie urządzić odrębny kurs mleczarski w rozmiarach dotąd praktykowanych — dla wykształcenia kilkunastu kierowników dla nowo powstających mleczarni.

Koszta zakupna i urządzenia szkoły zamierza Wydział krajowy pokryć drogą pożyczki z funduszu przemysłowo-rolniczego o ile nie zostanie pokrytą przez subwencję rządową, o którą Wydział krajowy czyni kroki.

Wobec tego, że szkoła rozpocznie swoją czynność dopiero w roku przyszłym — nie wstawił Wydział krajowy w tegoroczny budżet odpowiedniej kwoty na utrzymanie szkoły, — jakkolwiek preliminarz budżetu szkoły został wypracowany — a ewentualne wydatki kursu pokryje z kwoty 6000 koron corocznie przez Wysoki Sejm uchwalanych na urządzenie kursów mleczarskich, stypendya dla serkarzy i środki demonstracyjne dla nauki mleczarstwa.

Jednemu z najważniejszych zadań podniesienia u nas mleczarstwa, wkrótce uczyni zadość założenie szkoły mleczarskiej; zaradzi bowiem, przez wykształcenie odpowiednich kandydatów, brakowi sił fachowych mleczarskich.

Tymczasem starał się Wydział krajowy i w roku 1901, w sposób dotąd ze skutkiem praktykowany, wykształcić pewną ilość kandydatów, którzyby mogli objąć kierownictwo nowo powstających Spółek mleczarskich. W tym celu ogłoszonym został sześciotygodniowy kurs mleczarski w krajowej szkole rolniczej w Dublanach, w miejscu najodpowiedniejszym przy nowo zbudowanej i zorganizowanej mleczarni, która mając dostateczną ilość mleka, wszelkie środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa i dostateczne pomieszczenie dla uczniów pod wielu względami przewyższała mleczarnie inne, przy których dotąd urządzone bywały kursy mleczarskie. Kierownictwo kursu powierzył Wydział krajowy p. Biedroniowi, kraj. instruktorowi mleczarstwa, któremu do pomocy do wykonywania robót praktycznych przydzielonym został Jerzy Kolażyk. Nauki rachunków udzielał M. Nowicki, nauczyciel niższej szkoły rolniczej w Dublanach. Kurs mleczarski w Dublanach trwał od 3. października do 15. listopada 1901. Na kurs ten było zapisanych sześciu kandydatów, — a uczniowie trzeciego roku niższej szkoły rolniczej, korzystali także z urzędzonego w Dublanach kursu.

Wszyscy kandydaci po ukończeniu kursu otrzymali miejsca, jako kierownicy mleczarni.

Tutaj wspominamy, iż równocześnie z kursem w Dublanach, urządził komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego dla kandydatów zgłaszających się z zachodniej części kraju, kurs mleczarski w Szczurówce w powiecie brzeskim, powierając kierownictwo tegoż Teofilowi Piotrowskiemu, stypendyście Wydziału krajowego. Na kurs ten uczęszczało ośmiu kandydatów.

Dalszym środkiem zapewnienia sił fachowych mleczarskich było wysyłanie za granicę kandydatów, którzy po ukończeniu któregośkolwiek kursu mleczarskiego w kraju, pragnęli lepiej wykształcić się w dziale mleczarstwa, aby następnie mógł objąć kierownictwo jakiejś większej Spółki mleczarskiej. W roku 1901 ukończyło kilkumiesięczne kursa mleczarskie za granicą w Hameln (prowincya Hannowerska) trzech kandydatów, którzy po odbyciu z bardzo dobrym postępem kursu mleczarskiego w Mstowie, z takim samym postępem złożyli egzamina kursowe w Hameln.

Kandydatami tymi byli: Stefan Bajorski, który ma ukończonych pięć klas ludowych i dłuższą praktykę kupiecką; Szymon Romanowski, ukończony uczeń krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach — i Józef Dobrzyński, który ukończył 6 klas gimnazjalnych i przez 3 lata był zajęтым w zakładzie mleczarskim w Krakowie. Wszyscy trzej kandydaci natychmiast po powrocie z nauk z zagranicy otrzymali prywatne posady kierowników większych mleczarni, a pierwszy z nich z początkiem roku 1902 pozyskanym został przez Towarzystwo rolnicze krakowskie i jest zajęтым w biurze jako siła pomocnicza do dozoru Spółek mleczarskich.

Ważnej rzeczy, do której urzęczywistnienia Wydział krajowy dąży od dłuższego czasu, a mianowicie wykształcenia sobie kandydata, który byłby pomocnym instruktorowi mleczarstwa i z ramienia Wydziału krajowego zajęty był lustrowaniem Spółek mleczarskich, nie spuszczał Wydział krajowy z oka i w bieżącym roku sprawozdawczym. Niestety usiłowania nasze nie doprowadziły na razie do pomyślnego załatwienia tej sprawy.

Od ostatniego sprawozdania, w którym wykazaliśmy Wys Sejmowi, że ilość mleczarni w kraju wynosi 106, przybyło do końca r. 1901 nowych 55, które założone zostały bądź to bezpośrednio przez jednego z instruktorów mleczarstwa, bądź też przy zakładaniu pomocy ich wzywały. Tak więc wykazać możemy 161 mleczarni w kraju po koniec roku 1901. Prócz tej liczby jednak znajdują się mleczarnie, które bez jakiegokolwiek pomocy ze strony Wydziału krajowego powstały, a o ich istnieniu dowiedzieliśmy się dopiero w jakiś czas, skoro albo zażądały pomocy instruktora do rekonstruowania nadpsutych maszyn, lub prosiły o wskazówki dla usunięcia wad, jakie się okazały podczas produkcji masła.

Liczbę preto mleczarni obecnie istniejących, przyjmując możemy na 200 przeszło. Ten w dosyć szybkim tempie idący ruch powstawania różnych mleczarni, — tudzież wzgląd, iż z założeniem kraj. szkoły mleczarskiej potrzebną będzie przynajmniej jedna z wyższem wykształceniem fachowem siła mleczarska, która prowadzić będzie przyszłą szkołę mleczarską lub ewentualnie zastąpić będzie zmuszoną jednego z kraj. instruktorów mleczarstwa, — kazały zawczasu pomyśleć o tem, by zagranicą

dokształcić sobie w zawodzie mleczarskim kandydata, któryby w przyszłości odpowiadział w zupełności zadaniu, jakie pragnęlibyśmy nań włożyć. Oprócz dopełnienia studiów w kierunku teoretycznym i praktycznym przez wysłuchanie kursu mleczarskiego za granicą, żądaliśmy od kandydata, ażeby zwiedził i zapoznał się z ustrojem Spółek mleczarskich w Belgii i w prowincyi nadreńskiej, a zarazem czas jakiś przepędził w fabrykach maszyn mleczarskich dla obznajomienia się dokładnego z konstrukcją i montowaniem centryfug.

Pierwszym kandydatem, którego na przedstawienie Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego wysłaliśmy za granicę, udzielając mu stypendyum w kwocie 1000 koron na przeciąg pięciu miesięcy, był Teofil Piotrowski, który po ukończeniu studyum rolniczego na uniwersytecie w Krakowie i złożeniu egzaminów z postępem celującym, pełnił przez dwa lata obowiązki asystenta przy katedrze hodowli i mleczarstwa. Skoro jednak wyasygnował mu Wydział krajowy pierwszą ratę przyznanego stypendyum na wyjazd za granicę, Towarzystwo rolnicze krakowskie uprosiło Wydział krajowy, ażeby wyjazd Piotrowskiego odłożył do czasu kiedy ten mając powierzzone kierownictwo kursu mleczarskiego w Szczurowej, ukończy kurs ten w listopadzie. Piotrowski pomimo przeprowadzenia kursu ku zadowoleniu Towarzystwa rolniczego, nie zgłosił się dotąd z zamiarem wyjazdu dla dalszego kształcenia się za granicę.

Drugim kandydatem, który otrzymał podobne stypendyum mleczarskie z takim samym zakresem uzupełnienia swych studiów, który również przedstawionym został przez Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, jest Stanisław Kostka, który po złożeniu egzaminu dojrzałości w roku 1893/4, uczęszczał do szkoły hodowli koni w Piu w Normandyi, — nie ukończył jej jednak z powodu stosunków familijnych, które mu na to nie pozwoliły. W następnym roku przeszedł na kurs praktyczny mleczarstwa i serkarstwa w Péroles pod Fryburgiem w Szwajcaryi a po powrocie ze Szwajcaryi odbył trzyletnią praktykę gospodarską u pp. Gosiewskiego i Kochanowskiego w Królestwie Polskiem w Lubelskiem, a po jej ukończeniu zapisał się w roku 1898 na studyum rolnicze na uniwersytecie w Krakowie, które w r. 1901 ukończył z dobrym postępem. Otrzymałszy stypendyum w kwocie 800 koron, wyjechał przedewszystkiem do szkoły mleczarskiej w Hameln, aby tam odbyć kurs mleczarski dla dokładnego obeznania się praktycznego z wyrobem masła i serów — następnie ma się udać do Hamburga dla zapoznania się z urządzeniem składów masła. Polecono mu także udać się do Kiel dla zapoznania się z tamtejszą stacją doświadczalną mleczarską — i w Holsztyńskie dla poznania organizacji mleczarstwa włościańskiego. W końcu w przeciągu krótkiego czasu obowiązany jest obznajomić się z budową i montowaniem centryfug w Towarzystwie akcyjnym Alfo-Separator we Wiedniu.

Dalszym sposobem podnoszenia mleczarstwa w kraju, który od szeregu lat stosuje Wydział krajowy, są kursa mleczarskie, urządzone dla uczniów w każdej krajowej niższej szkole rolniczej.

W tych szkołach rolniczych, w których nie ma nauczycieli specjalnie do tego celu ukwalifikowanych, odbywa kursa mleczarskie w ciągu kilku tygodni kraj. instruktor mleczarstwa. Celem tych kursów jest wyuczenie uczniów należytego obchodzenia się z mlekiem, tudzież przeróbki mleka na masło i sery i obznajomienie ich ze spożytkowaniem pozostających przy tych przeróbkach odpadków. Oprócz kursu w kraj. niższej szkole rolniczej w Suchodole prowadził kraj. instruktor mleczarstwa Dr. Ryłski, w zastępstwie profesora mleczarstwa, dwumiesięczny kurs mleczarski w Dublanach o mleczarstwie i serkarstwie dla uczni III. roku kraj. wyższej szkoły rolniczej, wykładając cztery godziny tygodniowo. W miesiącu zaś maju i czerwcu uczył Dr. Ryłski mleczarstwa i hodowli ogólnej na kursie rolniczym dla nauczycieli szkół ludowych, odbywającym się w Suchodole. Wykłady te obejmowały 60 godzin prócz demonstracyi.

Oprócz czynności powyższych mających za zadanie podniesienie mleczarstwa w kraju, przychodził Wydział krajowy z pomocą materyalną, podobnie jak w latach poprzednich nowo zawiązującym się Spółkom mleczarskim, lub nowo powstającym mleczarniom. Pomoc ta polegała na udzielaniu nisko oprocentowanych, bo tylko 3% wynoszących pożyczek z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego. Jak to w zeszłorocznem sprawozdaniu wykazaliśmy, wydał Wydział krajowy na przedsiębiorstwa mleczarskie 36 promes po koniec roku 1900, które opiewały na 163.000 K.

W ciągu roku 1901 wpłynęło 7 podań o pożyczki na założenie względnie rozszerzenie mleczarni, a łączna kwota tych żądań dawała sumę 37.000 koron.

Z tych podań uwzględnił Wydział krajowy, po zasięgnięciu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych trzy próśby, które opiewały na łączną kwotę 9.200 K. Z dalszych podań dwa zostały odmownie załatwione, dwie następne próśby nie zostały definitywnie załatwione z powodu pertraktacji, jakie się o zabezpieczenie tych pożyczek toczą. Gdy do wyżej wymienionej kwoty 163.000 koron wydanej na poparcie przedsiębiorstw mleczarskich dodamy kwotę 9.200 koron wypłaconą na pożyczki udzielone w roku 1901 otrzymamy łączną kwotę 172.200 koron, jaką przyczynił się Wydział krajowy do powstawania i rozwoju mleczarni w kraju.

Przedstawwszy Wysokiemu Sejmowi czynności Wydziału krajowego, przystępujemy obecnie do zdania sprawy z czynności instruktorów mleczarstwa i zmian jakie w składzie ich zaszły.

W roku 1901 czynnymi byli nad podniesieniem mleczarstwa w kraju, dwaj instruktorowie mleczarstwa mianowicie pp. Jan Biedroń i Dr. Tadeusz Ryłski. Sprawowali oni swe obowiązki w myśl kilkakrotnie w poprzednich sprawozdaniach wymienionej instrukcyi a czynności swe wykonywali według rozdziału i planu wykazanego w zeszlącym sprawozdaniu. Rok 1901 jest czwartym z rzędu rokiem, w którym pracują dwaj instruktorowie mleczarstwa, a sprawozdanie szczegółowe z ich działalności w tym roku zamieszczone są jako alegat I. a) b) c) wraz z wykazem lustracyi i pouczeń.

Jak z załączonego wykazu okazuje się, był p. Biedroń czynnym w podróżach przez 135 dni, a nadto przez sześć tygodni, zatem przez 42 dni, zajęтым był prowadzeniem kursu mleczarskiego w Dublanach, jako kierownik tego kursu. Razem więc przez 177 dni pracował p. Biedroń po za biurem Wydziału krajowego. W największej liczbie wypadków jeździł p. Biedroń dla zorganizowania i otwarcia mleczarni zbiorowych lub stacyi śmietankowych, takich wypadków było bowiem dziesięć. W siedmiu razach jeździł dla zbadania stosunków na miejscu o ile sprzyjają one założeniu mleczarni i tyleż razy przeprowadził lustracye już istniejących mleczarni. W sprawie zbadania warunków udzielenia pożyczki nowo powstać mającym mleczarniom, jeździł p. Biedroń cztery razy, resztę dni poświęcił sprawie wynalezienia odpowiedniej mleczarni, przy której możnaby było urządzić kilkutygodniowy kurs mleczarski.

P. dr. Ryłski odbył 32 podróże, które zajęły mu razem 218 dni. W tej cyfrze wliczone są dwa kursa dwumiesięczne w Suchodole i Dublanach i podróż naukowa, która zajęła dni 22. Podobnie jak w roku zeszlłym największą ilość podróży odbył dr. Ryłski w celu wyszukania odpowiedniego miejsca dla założyc się mającej krajowej szkoły serkarsko-mleczarskiej. Nie mało czasu zajęło prowadzenie przez cztery miesiące dwóch kursów mleczarskich a mianowicie przez marzec i kwiecień kursu dla uczni III. roku krajowej wyższej szkoły w Dublanach, przez maj i czerwiec kursu dla nauczycieli szkół ludowych w Suchodole. Prócz tego miał odczyty o Spółkach mleczarskich na zgromadzeniu Oddziału Towarzystwa gospodarskiego w Bóbrce i w Kałuszu. Dla zapoznania się z organizacją szkół serkarskich w Voralbergu i Szwajcaryi odbył dr. Ryłski podróż naukową trwającą 22 dni otrzymawszy z funduszu krajowego stosowny zasiłek. Prócz powyższych czynności zajmował się dr. Ryłski pracami biurowymi i wygotowaniem projektów odnoszących się do urządzenia szkoły mleczarskiej, jak również przez pewien czas redakcyą „Przeglądu mleczarskiego“.

Z końcem roku 1901 uchwałą z dnia 26. listopada LW. 81.559 Wydział krajowy na wniosek postawiony przez szefa Departamentu III. po porozumieniu się z p. Biedroniem, uwolnił p. Biedronia z dniem ostatniego lutego 1902 od pełnienia obowiązków krajowego instruktora mleczarstwa poruczonych mu rozporządzeniem z dnia 4. września 1896 LW. 49.653 przyznając następnie tytułem odprawy 1.000 K. Uchwałą Rady Wydziału krajowego z dnia 14. marca 1902 l. 19.715 zamianowanym został krajowym instruktorem mleczarstwa dr. Tadeusz Ryłski, który pełnił obowiązki instruktora-adjunkta z poborami, które pobierał dotąd p. Biedroń a mianowicie z wynagrodzeniem rocznem w kwocie 3.000 koron, ryczałtem na koszta podróży w wysokości 1.000 koron i biletem rocznej karty jazdy drugą klasą.

Tak więc z początkiem roku 1902 pozostał tylko jeden instruktor mleczarstwa, a druga posada dotąd obsadzoną jeszcze nie została.

Kończąc to sprawozdanie Wydział krajowy podobnie jak w roku zeszłym wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.
2. Sejm wstawia do Rubr. XV. budżetu następujący wydatek:
 - a) utrzymanie instruktora, płaca z kosztami podróży 4.500 K;
 - b) utrzymanie instruktora-adjunkta z kosztami podróży 2.900 K;
 - c) na urządzenie kursów mleczarskich, stypendya dla serkarzy i na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa 6.000 K;
 - d) dla pomocnika instruktora mleczarstwa 1.400 K.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy :

A. Potocki, w. r.

Sprawozdawca :

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. a) do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 39.861/1902.

W y k a z

lustracyj i pouczeń przeprowadzonych w czasie od 1. stycznia do 30. listopada 1901 r.

I. Instruktor: **Jan Biedroń.**

L. porz.	Miesiąc	Miejscowość	Powiat	Przedmiot
1	Styczeń	Poddębce	Rawa	Organizacja mleczarni zbiorowej.
2	"	Brzeziny	Ropczyce	W sprawie pożyczki na mleczarnię.
3	Luty	Poddębce	Rawa	Organizacja mleczarni zbiorowej.
4	"	Kosienice	Przemyśl	} Zbadanie warunków projektowanej mleczarni.
5	"	Kaszyce	Przemyśl	
6	"	Rzeszów	Rzeszów	Sanacja mleczarni rzeszowskiej.
7	Marzec	Rzeszów	Rzeszów	Sanacja mleczarni rzeszowskiej.
8	"	Markowa	Łańcut	Organizacja spółki mleczarskiej.
9	Kwiecień	Borzęcin	Brzesko	} W sprawie pożyczek na mleczarnię.
10	"	Wozilów	Brzesko	
11	"	Seredne	Żydaczów	
12	"	Dobrzechów	Rzeszów	
13	"	Kosienice	Przemyśl	} Organizacja mleczarni dworskiej.
14	"	Kaszyce	Przemyśl	
15	Maj	Królówka	Bochnia	Lustracja mleczarni.
16	"	Łąka	Bochnia	Lustracja mleczarni.
17	"	Leszczyna	Bochnia	Lustracja mleczarni.
18	Czerwiec	Podhorce	Stryj	Organizacja mleczarni dworskiej.
19	"	Żurawno	Żydaczów	Lustracja mleczarni.
20	"	Dobrzechów	Rzeszów	W sprawie budowy nowej mleczarni.
21	"	Szczurowa	Brzesko	W sprawie kursu mleczarskiego.
22	"	Kosienice	Przemyśl	W sprawie kursu mleczarskiego.
23	Lipiec	Myślenice	Myślenice	Lustracja mleczarni.
24	"	Gdów	Wieliczka	Lustracja mleczarni.
25	"	Pisarzowa	Limanowa	Zbadanie warunków dla projektowanych mleczarni.
26	"	Męcina	Limanowa	Lustracja mleczarni.
27	Wrzesień	Strzeszyce	Limanowa	Lustracja mleczarni.
28	"	Dębno	Brzesko	} W sprawie projektowanej mleczarni.
29	"	Porębka uszewska	Brzesko	
30	Październik	Dublany	Lwów	Sześciotygodniowy kurs mleczarski.
31	Listopad	Lipowe	Limanowa	Organizacja i otwarcie mleczarni zbiorowej.
32	"	Stopnice szlacheckie	Limanowa	Organizacja i otwarcie stacyi śmietankowej.
33	"	Góra. Św. Jana	Limanowa	Urządzenie i otwarcie stacyi śmietankowej.

W podróży 135 dni.

II. Instruktor-adjunkt **Dr. Tadeusz Rylski.**

L. porz.	Miesiąc	Miejscowość	Powiat	Przedmiot
1	1900. Styczeń	Bóbrka		Odczyt o spółkach mleczarskich na zgromadzeniu Oddziału Bóbreckiego Tow. gosp.
2	"	Rzeszów	Rzeszów	Udział w posiedzeniu wierzycieli w sprawie likwidacji mleczarni parowej.
3	Luty	Dublany	Lwów	W sprawie wykładów mleczarstwa.
4	Marzec-Kwiecień	Dublany	Lwów	Dwumiesięczny kurs mleczarstwa. w kraj. wyższej Szkole rolniczej
5	Kwiecień	Kałuż		W sprawie spółki mleczarskiej większych właścicieli — na posiedzeniu Okręg. Tow. gosp.
6	"	Podhorce	Stryj	W sprawie założenia mleczarni dworskiej.
7	"	Kraków	Kraków	W sprawie porozumienia co do projektowanej szkoły mleczarskiej.
8	"	Dąbrowica		W sprawie porozumienia co do projektowanej szkoły mleczarskiej.
9	"	Gdów		Lustracya spółki mleczarskiej.
10	Maj-Czerwiec	Suchodół	Krosno	Wykłady mleczarstwa i Hodowli ogólnej na kursie rolniczym dla nauczycieli ludowych.
11	Czerwiec	Czeluśnica	Jasło	Lustracya mleczarni.
12	"	Góra ropczycka		Zbadanie warunków istnienia projektowanej szkoły mleczarskiej.
13	"	Moderówka	Jasło	Zwiedzenie serowni.
14	Lipiec	Kosienice	Przemyśl	W sprawie kursu mleczarskiego.
15	"	Góra ropczycka		W sprawie szkoły mleczarskiej.
16	"	Skała	Strzyżów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
17	"	Godowa	Strzyżów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
18	Sierpień	Godowa	Strzyżów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
19	"	Dublany	Lwów	W sprawie kursu mleczarskiego.
20	"	Doren		Podróż naukowa w celu zapoznania się z organizacją szkół serkarskich.
21	"	Rüttli-Zollikofen		
22	Wrzesień	Dublany	Lwów	Sprawa założenia mleczarni parowej.
23	"	Sidzina szlach.	Lwów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
24	"	Dublany	Lwów	Urządzenie i puszczenie w ruch mleczarni parowej.
25	Pazdziernik	Godowa	Strzyżów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
26	"	Dublany	Lwów	W sprawie mleczarni.
27	"	Godowa	Strzyżów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
28	"	Głobikówka		Organizacya spółki mleczarskiej.
29	Listopad	Dublany	Lwów	Lustracya mleczarni krajowej.
30	"	Rzeszów	Rzeszów	W sprawie szkoły mleczarskiej.
31	"	Dublany	Lwów	Oddanie mleczarni Dyrekcji Szkoły.
32	"	Dublany	Lwów	Lustracya mleczarni.

Sprawozdanie

Dr. Tadeusza Ryłskiego, krajowego instruktora-adj. mleczarstwa z czynności od 1. stycznia do 30. listopada 1901.

Czynności moje w ubiegłych jedenastu miesiącach bieżącego roku ułożyły się jak następuje:

- a) zbadanie warunków istnienia projektowanej mleczarni w 3 wypadkach;
- b) zorganizowanie mleczarni w 3 wypadkach;
- c) sprawa kursu mleczarskiego w 5 wypadkach;
- d) sprawa szkoły mleczarskiej w 11 wypadkach;
- e) odczyt w 1 wypadku;
- f) lustracye mleczarni w 5 wypadkach;
- g) likwidacya mleczarni w 1 wypadku.

Prócz tego odbyłem podróż naukową do Voralbergu i Szwajcaryi celem zapoznania się z organizacją szkół serkarskich w Doren i Rütli-Zollikofen.

Ogółem więc odbyłem podróży 32, które zajęły razem 218 dni. W powyższej cyfrze wliczone są dwa kursa dwumiesięczne w Suchodole i Dublanach i podróż naukowa która zajęła dni 22.

Blizsze szczegóły mieszczą się w osobno zestawionym wykazie lustracyi i pouczeń dołączonym jako alegat I a).

Tak jak w roku zeszłym największą ilość podróży odbyłem w celu wyszukania odpowiedniego miejsca dla założyć się mającej szkoły serkarsko-mleczarskiej.

Przeważną zaś ilość czasu zajęły kursa. Pierwszy z nich odbyłem w Dublanach gdzie w ciągu dwu miesięcy (marzec i kwiecień) w czterech godzinach tygodniowo wykładałem mleczarstwo i serkarstwo dla uczni III. roku krajowej wyższej Szkoły rolniczej.

W maju i czerwcu uczyłem zaś mleczarstwa i hodowli ogólnej na kursie rolniczym dla nauczycieli ludowych odbywającym się w Suchodole. Wykłady, które obejmowały razem 60 godzin bez demonstracyi skończono 30. czerwca b. r. egzaminem odbytem w obecności dyrektora szkoły.

Pozatem zajmowałem się wyszukaniem miejsca i wreszcie zorganizowaniem co roku odbywającego się kursu dla mleczarzy w Dublanach co zajęło o tyle więcej czasu, że przedewszystkiem należało urządzić i w ruch puścić mleczarnię parową co też rzeczywiście stało się w dniu 1. października b. r.

Ze względu na dłuższą bo prawie pięciomiesięczną — bez przerwy — nieobecność we Lwowie, czynności moje w biurze informacyjno-handlowem założone przy Komitecie Towarzystwa gospodarskiego, musiały niemal ustać, jedynie bowiem tylko sporadycznie mogłem zajmować się dostarczaniem mleczarniom krajowym zbytu na ich produkta.

Ze zgłoszeń jednak, które napływały wnioskowo można, że w bieżącym roku nie było zbyt trudności ze zbytem.

Również, tak jak w roku zeszłym, redagowałem „Przegląd mleczarski“ z powodu jednak dłuższej nieobecności we Lwowie mogłem jedynie tylko wydać Nr. 1. i 2.

